

Verohallinto / Harmaan talouden selvitysyksikkö
PL 325
00052 VERO

LAUSUNTO
2020/060
HE200/2020vp
VH/7545/02.98.00.03/2020

18.11.2020

Maa- ja metsätalousvaliokunnalle

Lausunto hallituksen esityksestä eduskunnalle rehulaiksi sekä laeiksi Harmaan talouden selvitysyksiköstä annetun lain 6 §:n ym. muuttamisesta

Lausumapyyntö

Maa- ja metsätalousvaliokunta on pyytänyt Verohallinnon Harmaan talouden selvitysyksiköltä lausumaa hallituksen esityksestä eduskunnalle rehulaiksi sekä laeiksi Harmaan talouden selvitysyksiköstä annetuna lain 6 §:n ym. muuttamisesta.

Lausuma

Verohallinnon Harmaan talouden selvitysyksikkö (myöhemmin "selvitysyksikkö") lausuu esityksestä harmaan talouden torjunnan näkökulmasta ja kannattaa esityksessä ehdotettuja rehualan toimijan luotettavuutta, siihen liittyvää tiedonsaantioikeutta, valvontaviranomaisen oma-aloitteista tiedon luovutusoikeutta sekä velvoitteidenhoitoselvityksen käyttömahdollisuutta koskevia säännöksiä.

Perustelut

Selvitysyksikön näkemyksen mukaan ehdotus rehualan toimijan luotettavuudesta sekä siihen liittyvästä tiedonsaantioikeudesta ja velvoitteidenhoitoselvityksen käyttömahdollisuudesta toteuttaa valtioneuvoston periaatepäätöksessä harmaan talouden ja talousrikollisuuden torjunnan strategiassa vuosille 2020-2023 esitetyjä tavoitteita, kuten yritysten välisen terveen kilpailun edistämistä sekä harmaan talouden ja talousrikollisuuden ennalta estämistä. Se myös osaltaan turvaa harmaata taloutta ja talousrikollisuutta torjuvien viranomaisten toimintaedellytyksiä.

Luotettavuuden arviointi

Hallituksen esityksessä ehdotetaan, että rehulakiin säädettäisiin rehualan toimijan luotettavuutta edellyttävä säännös (18 §). Sen mukaan toimijaa ei pidettäisi luotettavana, jos hän on

- 1) kolmen arviota edeltäneen vuoden aikana elinkeinotoiminnassaan toistuvasti osoittanut ilmeistä piittaamattomuutta rehujen turvallisuuden varmistamista kohtaan;
- 2) kolmen arviota edeltäneen vuoden aikana toistuvasti tai huomattavassa määrin laiminlyönyt veroihin, lakisääteisiin eläke-, tapaturma- tai työttömyysvakuutusmaksuihin taikka Tullin perimiin maksuihin liittyvien rekisteröitymis-, ilmoitus- tai maksuvelvollisuuksien hoitamisen; taikka

3) ulosmittauksen tai muun selvityksen mukaan kykenemätön vastaamaan veloitetaan.

Sama vaatimus luotettavuudesta koskisi myös toimijan vastuuhenkilöitä ja omistajia, mikäli tämä on oikeushenkilö. Luotettavuuden arvioinnissa voitaisiin vastaavat tiedot harkinnanvaraisesti tarkistaa myös vastuuhenkilöiden ja omistajien muusta yritystoiminnasta.

Vastaava sääntelymalli löytyy 1.1.2020 voimaan tulleesta elintarvikelaista (23/2006).

Rehulakiin ehdotetulla ns. taloudellista luotettavuutta edellyttävällä säännöksellä edistettäisiin harmaan talouden torjuntaa ja sillä voitaisiin nykyistä tilannetta paremmin edistää myös rehellistä ja tasapuolista kilpailua ja parantaa velvoitteensa hoitavien yritysten toimintaedellytyksiä. Säännös parantaisi valvontaviranomaisen mahdollisuuksia tunnistaa harmaan talouden toimijoita ja kohdistaa valvontaansa velvoitteensa laiminlyöviin yrityksiin. Säännös ei myöskään lisäisi yritysten hallinnollista taakkaa, sillä julkisten velvoitteiden hoitaminen on joka tapauksessa yrityksen lakisääteinen velvollisuus ja valvova viranomainen hankkisi luotettavuuden arvioimiseksi tarvittavat selvitykset suoraan muilta viranomaisilta esim. selvitysyksikön tarjoamien palveluiden, kuten velvoitteidenhoitoselvitysten avulla.

Luotettavuuden arvioinnilla olisi todennäköisesti merkitystä myös rehujen turvallisuuden valvonnassa. Harmaan talouden selvitysyksikkö on myös laatinut selvityksen Elintarvikelain muutostarpeet 22/2018 (https://www.vero.fi/globalassets/harmaa-talous-ja-talousrikollisuus/laajuus/2018_022-elintarvikelain-muutostarpeet.pdf). Selvityksessä havaittiin, että yrityksillä, joilla on paljon puutteita tai vakavia puutteita elintarvikelainsäädännön noudattamisessa (Oiva-arviointijärjestelmän arvosanat C ja D), on suhteellisesti enemmän häiriöitä myös verotukseen ja muihin julkisiin velvoitteisiin liittyvissä ilmoituksissa- ja maksuissa ja päin vastoin. Näin ollen on todennäköistä, että myös rehujen turvallisuutta valvova viranomainen voisi etsiä valvottavia kohteita sellaisista rehualan toimijoista, joilla on puutteita julkisten velvoitteiden hoidossa.

Tiedonvaihtosäännökset

Hallituksen esityksessä ehdotetaan valvontaviranomaiselle myös säädettäväksi riittävän laaja oikeus saada luotettavuuden arvioimiseksi välttämättömiä tietoja toimijan, tämän vastuuhenkilöiden ja omistajien sekä näiden muiden yritysten lakisääteisten velvoitteiden hoitamisesta. Esityksessä ehdotetaan, että rehualan valvontaviranomainen voisi käyttää tiedonhankinnassaan Verohallinnon Harmaan talouden selvitysyksikön velvoitteidenhoitoselvityspalvelua. Lisäksi esitysluonnoksessa ehdotetaan valvontaviranomaiselle oikeutta oma-aloitteisesti luovuttaa toiminnassaan saamia tietoja muille viranomaisille, jos tiedot ovat välttämättömiä tiedon saajan säädetyin tehtävien hoitamiseksi.

Selvitysyksikkö toteaa, että valvontaviranomaisen oikeus käyttää tehtäviensä hoitamisensa tukena mm. tietoja työnantajien lakisääteisten velvoitteiden hoitamisesta, parantaa harmaan talouden torjuntaa rehualalla. Tietojenvaihtosäännösten kehittäminen ja viranomaisen tietojenvaihdon digitalisoiminen ei lisää, vaan pikemminkin keventää yrittäjien hallinnollista taakkaa, sillä valvonnassa tarvittavat tiedot

saadaan suoraan muilta viranomaisilta sähköisen velvoitteidenhoitoselvityspalvelun avulla eikä valvottava joudu itse toimittamaan todistuksia tai muita viranomais-tietoja valvontaviranomaiselle. Menettely toteuttaa myös valtion tiedonhallinnan pe-riaatetta siitä, että viranomainen kysyy samaa tietoa vain kerran.

Ehdotuksen mukaan valvontaviranomaisilla olisi oikeus oma-aloitteisesti antaa toi-minnassaan saamia tietoja viranomaisille tai julkista tehtävää hoitavalle, jolla on tehtävänsä vuoksi tarve saada näitä tietoja. Selvitysyksikkö toteaa, että tehokas viranomaisyhteistyö muun muassa harmaan talouden torjunnassa edellyttää, että viranomaisilla on tietojen saantioikeuden lisäksi mahdollisuus oma-aloitteisesti luo-vuttaa hallussaan olevia, toisen viranomaisen tehtävien suorittamiseksi välttämät-tömiä tietoja.

Helsingissä 18.11.2020

Marko Niemelä
apulaisjohtaja
Verohallinto, Harmaan talouden selvitysyksikkö